

ADAMOWICZ Wincent (°1917)

Op 17 maart 1951 wordt Wincent ADAMOWICZ in Antwerpen aangehouden wegens landloperij en voor onbepaalde tijd ingeschreven in de gevangenis van Antwerpen.

Hij is in Poharelka, (bij Wilno – nu *Vilnius, de hoofdstad van Litouwen*) geboren op 25 november 1917 als wettige zoon van Fabian Adamowicz en Sofia Niedwiecka, allebei geboren in Poharelka, van Poolse nationaliteit, ongehuwd en kleermaker van beroep.

Doordat hij deel uitmaakte van het Poolse leger in Engeland, is hij politieke vluchteling. Hij is op 23 maart 1946 met het Poolse leger (4510 Lab. Serv. Comp., Superv. Comp., Polish Guards A.P.O. 228 – depot O – 654 A., US ARMY, op dat ogenblik in Waasmunster) in België aangekomen. Zijn verblijfplaats in België is sinds een zestal maanden Montignystraat 126 in Antwerpen. Hij heeft geen vreemdelingenpaspoort bij zich en verklaart dat dat paspoort zich op het vreemdelingenbureau in Antwerpen bevindt. Hij heeft wel een certificaat van zijn legereenheid bij zich waarin zijn commandant op 22 november 1946 te Waasmunster zijn goede diensten bij het Poolse leger bevestigt. Hij is voor drie jaar ter beschikking gesteld van de regering wegens landloperij. Hij wenst in België te blijven en verklaart Pools en Nederlands te spreken.

Op 29 maart 1951 laat het Ministerie van Justitie (Openbare veiligheid – Vreemdelingenpolitie) de bestuurder van de gevangenis van Antwerpen weten dat hij Wincent Adamowicz niet over de grens zal doen zetten, maar dat voor hem dezelfde onderrichtingen gelden als voor Belgen die voor bedelarij en landloperij ter beschikking van de regering worden gesteld.

Op 2 april 1951 wordt Wincent Adamowicz ingeschreven in de Rijksweladigheidskoloniën. Hij is 1m 67 groot, heeft kastanjebruin haar, een laag voorhoofd, grijsbruine ogen, een ronde kin, een ovaal gezicht, een gezonde kleur, een goed gebit en littekens op de lip, aan het linker oog en de linker schouder. Zijn

Inlichtingenformulier wordt verder opgesteld op basis van zijn verklaringen: Hij is katholiek, was in het Poolse leger bij het bevrijdingskorps. Hij heeft geen familie meer, zijn beide ouders zijn overleden, zijn vader in 1944. Hij is tot werken in staat en heeft bij aankomst in Wortel niets in zijn bezit om te deponeren.

Na een gesprek met hem op 5 april 1951, stelt de bestuurder van Wortel een Enquêteformulier op. Wincent Adamowicz maakt zich zorgen over zijn naaimachine van het merk Minerva dat achtergebleven is op de Montignystraat 126 in Antwerpen. Hij bewoonde daar twee kamers. Hij heeft het ook over een neef, Jozef Adamowicz, waarbij hij een jaar gewoond heeft in Ruiters (*een gehucht van Waasmunster*). Misschien kan die neef hem helpen?

Op basis van dit Enquêteformulier wordt een tussenkomst gevraagd van het Werk van Wederaanpassing te Antwerpen:

1. In de Montignystraat 126 te Antwerpen, een café waar Wincent twee kamers bewoonde, moet dringend tussengekomen worden i.v.m. de naaimachine van W.A. opdat de huisbazin en schuldeiser die machine niet zou verkopen.
2. Ondertussen kan geprobeerd worden enkele inlichtingen in te winnen i.v.m. gedrag, houding, werkwijze en omstandigheden die kunnen geleid hebben tot zijn aanhouding.

In Wortel wordt ondertussen een maatschappelijk onderzoek gedaan naar W.A. :

Hij is geboren op 25 november 1917 als oudste kind van kleermaker Fabian Adamowicz en Sofia Niedwiecka. Hij heeft nog twee zussen en een broer. In het gezin waarin hij groot wordt is de verstandhouding goed. Hij vindt zelf dat hij goed opgevoed is.

Als hij zeven jaar oud is gaat hij voor het eerst naar school. Hij volgt de zeven klassen van het lager onderwijs. Zijn geschrift blijft wel heel onvolmaakt. Op zijn vijftiende begint hij de kleermakersstiel te leren en beoefent dit beroep tot hij in 1939 soldaat moet worden.

In 1939 wordt hij opgeroepen voor het Poolse leger. Hij heeft nauwelijks vier maanden in het leger gediend als op 1 september 1939 de Duitse Wehrmacht Polen binnenvalt en de oorlog met Duitsland uitbreekt. Als hij ongeveer drie maanden gestreden heeft, wordt hij als krijgsgevangene naar Duitsland overgebracht. Hij ontvlucht na zeven dagen en komt in Roemenië terecht. Eén maand later wordt hij met zes kameraden naar Zwitserland vervoerd. Na een verblijf van vijf maanden aldaar, wordt hij in november 1940 met de boot, via Zuid-Frankrijk naar Engeland overgebracht. Hij krijgt daar een nieuwe militaire opleiding en in 1943 neemt hij deel aan de aanval op Zuid-Italië. Daar raakt hij gekwetst, hij wordt eerst ter plaatse verpleegd en later terug naar Engeland gebracht. Hij houdt aan zijn verwonding wel een aantal littekens over.

In 1944 is hij aanwezig bij de landing in Frankrijk. Hij strijdt in Frankrijk, in België waar hij met het Poolse leger op 23 maart 1946 aankomt, daarna in Nederland en in Duitsland.

Ondertussen heeft Wincent weinig nieuws van zijn familie: Zijn vader is in 1944 op 50-jarige leeftijd overleden in het Duitse Concentratiekamp van Buchenwald. Ook zijn moeder is in de oorlog gestorven, ze werd maar 52 jaar, hoewel ze altijd in goede gezondheid was. Zijn twee zussen waren voor de oorlog al getrouwd in Polen en van hen heeft hij geen nieuws. Zijn broer verblijft ook nog in Polen. Hij heeft hem in 1939 voor het laatst in levenden lijve gezien en de laatste berichten over hem dateren van 1945.

Na de capitulatie van Duitsland, verblijft hij daar nog enige tijd, maar keert daarna terug naar Frankrijk (Reims, Chalon) en belandt in 1947 weer in Antwerpen. Hij maakt er kennis met een Antwerpse vrouw, waarmee hij ongeveer een jaar samenleeft. Hij is tot dan nog altijd in dienst bij het Poolse leger. Als hij in 1947 de keuze krijgt gedemobiliseerd te worden in België of in Engeland, kiest hij voor België, vooral omwille van die relatie.

Maar enkele dagen voor hun geplande huwelijk, verlaat de vrouw hem na hem 50.000 frank afhandig gemaakt te hebben. De vrouw die inmiddels in Antwerpen café houdt, wordt ondervraagd, maar ontkent de diefstal. Zijn klacht hierover bij het gerecht wordt bij gebrek aan getuigen zonder gevolg geklasseerd.

Hij werkt in België bij verschillende kleermakers, eerst in Sint-Niklaas, Statieplein bij Walter Van Goethem. Na 1 jaar heeft deze geen werk meer voor hem. Dan werkt hij een jaar in Lokeren, Schoolstraat 163, bij Jean Mertens (confectie). Deze werkgever was niet eerlijk. Daarna vindt hij in Antwerpen werk, bij Jacques Vilder, Brederodestraat 1. Als deze zaak wordt overgenomen, kan de nieuwe eigenaar hem niet meer gebruiken en na een drietal maanden wordt hij ontslagen.

Na zijn demobilisatie is Wincent bij geen enkele ernstige werkgever tewerkgesteld geweest. Hij kan niet in aanmerking komen voor steun bij het werklozenfonds nadat hij afgedankt is bij de zaak van Jacques Vilder. Hij bezit een naaimachine waarmee hij nog een en ander werk verricht, maar toch kan hij het huurgeld voor de kamer die hij bewoont op de Montignystraat 126 in Antwerpen, niet meer betalen zodat de huisbazin de politie erbij heeft gehaald. Wincent wordt aangehouden.

Wincent kan niet naar zijn vaderland terugkeren en wenst dit ook niet omdat hij tijdens de oorlog lid was van het Poolse leger in Engeland en dus als een politieke vluchteling beschouwd moet worden. Hij wenst ook zo snel mogelijk weg te zijn uit de Kolonie. Vrij leidt hij een matig en sober leven. Hij drinkt niet, de cinema is zijn enige amusement. Hij is ervan overtuigd dat hij buiten de Kolonie voldoende geld zal kunnen verdienen om te leven. Hij heeft een neef die in Waasmunster woont en hem wel zal kunnen helpen. Hij heeft hem al wel vier maanden niet gezien. Bovendien heeft hij ook vrienden in Antwerpen, maar hij kan er geen adres van geven. Dit is de versie van de feiten zoals Wincent ze vertelt. Hij maakt hiermee een goede indruk op de bestuurder, boezemt vertrouwen in, schijnt rechtzinnig en verdient aandacht.

Een tweede Enquêteaanvraag wordt door de bestuurder van Wortel opgesteld op 14 april 1951:

1. Bij kozijn Jozef Adamovicz, gehuisvest bij landbouwster Maria Reymers, kan geïnformeerd worden of deze W.A. niet voorlopig zou kunnen helpen in afwachting dat hij werk vindt (bv. geld lenen, woonst verschaffen).
2. Bij zijn gewezen werkgever Walter Van Goethem, stoffenhandelaar, Statieplein, Sint-Niklaas kan gevraagd worden hoe W.A. bij deze werkgever aangeschreven stond en waarom hij werd afgedankt.

Het Enquêteverslag wordt opgesteld door Constant Verbeek, maatschappelijk assistent, op 23 april 1951:

1. Walter Van Goethem verklaart dat W.A. bij hem werkzaam was als kleermaker; op zijn gedrag en karakter viel niets aan te merken; hij werkte ook regelmatig; maar zijn hand was te grof voor fijn werk, hij kende de fijnheid van het beroep niet. Daarom werd hij ontslagen.

Daarna werd zijn gedrag minder goed: hij dronk en bezocht herbergen in de buurt van de zaak en verkocht er praat die de zaak Van Goethem geen goed deed.

2. De plaatselijke overheid in Waasmunster kent W.A.. Hij heeft er enkele jaren voordien gewoond. Hij dronk en op zijn gedrag was wel heel wat aan te merken. Een landbouwster Maria Reniers (*waarschijnlijk wordt hier de landbouwster – Maria Reymers in de aanvraag – bedoeld waarbij Jozef A. gehuisvest was*) kennen ze er niet, wel een Maria Rooms waarbij Jozef A., de neef van Wincent, een lange tijd verbleef; hij woont er wel nu niet meer.

3. Bij Maria Rooms blijkt dat Jozef A. een 2-tal jaar bij hen heeft gewoond, hij is fabrieksarbeider en werkte in Lokeren in een weverij, er waren geen klachten over diens gedrag. Hij is 14 dagen voordien vertrokken en is nu vermoedelijk ergens in de buurt van Lokeren op logies. Tussen Wincent en Jozef was de verstandhouding wel niet zo goed, omdat Wincent oneerlijk was geweest. Maria Rooms kent Wincent wel, hij is ook bij hen in de kost geweest; toen hij vertrok, moest hij nog 200 fr. kostgeld betalen. Zijn gedrag was maar zo zo. Zij had hem, buiten weten van haar man, 1000 fr. geleend. Ze durfde dat te doen, omdat ze zijn naaimachine nog had als dekking, maar hij kwam die machine weghalen als zij niet thuis was. Ze heeft niets tegen W.A. ondernomen omdat haar man niets van die lening afwist. Dit is nu meer dan een jaar geleden. Volgens haar woont Wincent nu ergens in de buurt van Antwerpen en heeft hij nog andere schulden in Waasmunster.

Pas op 17 mei 1951 ontvangt de bestuurder van de kolonie in Wortel het verslag van het onderzoek door het Werk der Wederaanpassing gedaan bij de huisbazin van Montignystraat 126 te Antwerpen. De vrouw verbleef een tijd in het ziekenhuis en was nadien ook niet zo makkelijk te bereiken. Volgens haar heeft W.A. bij haar nog een schuld van 3000 fr. Hij heeft slechts één keer de huishuur betaald én een coupon stof ontvreemd. Ze weet niet veel te vertellen over zijn gedrag en werkijver: hij ging overdag werken in winkels aan de statie... Ze houdt de naaimachine als dekking voor de schulden en heeft de problemen met hem doorgegeven aan de opsporingsdienst.

Op 18 mei 1951 schrijft de heer H. Lenssen, de toenmalige Bestuurder van de Weldadigheidskolonie van Wortel, naar de sociale dienst van het Ministerie van Justitie dat hij van mening is dat Wincent Adamowicz zo spoedig mogelijk uit de Weldadigheidskolonie zou moeten verwijderd worden omdat een langdurige internering hem eerder noodlottig zou zijn. Hij informeert daarom of zij geen weet hebben van een Poolse werk of een organisatie die zich met het lot van Poolse vluchtelingen bezig houdt.

Op 31 mei 1951 komt als antwoord dat het Comité voor hulp aan vluchtelingen (Steenweg op Vleurgat 95, Brussel) voor Wincent twee mogelijkheden ziet: ofwel tewerkstelling in een hoeve, Wincent moet dan kiezen waar hij naartoe wil (Limburg, Hoi, Brabant of Vlaanderen), ofwel uitwijken naar Canada. De onkosten hiervoor zullen hem dan volledig vergoed worden.

In de kantlijn noteert de bestuurder op 5 juni 1951 dat Wincent Adamowicz zijn toestand zelf zal uitleggen aan dat Comité.

Op 25 juni 1951 verlaat Wincent Adamowicz Wortel en wordt overgebracht naar de gevangenis van Sint-Gillis. Op 26 juni 1951 wordt hij in vrijheid gesteld op basis van de onderrichtingen van de Openbare Veiligheid. Wincent A. verklaart voorlopig te verblijven op het volgende adres: Comité de Sélection Canadienne, Avenue des Arts 31, Bruxelles.

In het dossier van Wincent Adamowicz is los van al het voorgaande nog sprake van een veroordeling door de Correctionele Rechtbank van Dendermonde. Het vonnis van 29 maart 1951 werd hem behoorlijk betekend op 30 april 1951 en hij heeft voor ontvangst getekend. Hij werd veroordeeld voor twee verschillende misdrijven: (1) vrijwillige slagen en verwondingen aan Andreas Abeel en (2) openbare dronkenschap 'bij hervalling' in een 'herberg'. Hij krijgt hiervoor een geldboete van telkens 25 (of 50) x 90 deciemmen of 250 frank.

In het dossier staat ook een lijst van de correspondentie die Wincent Adamowicz in de Kolonie heeft gevoerd:

Op 16 april 1951 schrijft hij naar zijn neef Jozef Adamowicz in Waasmunster, deze brief komt terug, de geadresseerde is zonder adres vertrokken.

Op 18 april 1951 schrijft hij naar Zak Wilder in Antwerpen.

Op 7 mei 1951 schrijft hij naar een werkbeurs in Gent; er wordt op 12 mei geantwoord, wat weten we niet.

Op 15 mei 1951 schrijft hij naar kleermaker Jan in Gent; de brief komt terug.

Op 22 mei 1951 schrijft hij voor werk naar Vekeman in Brussel.

Op 4 juni 1951 schrijft hij naar Charles Kaminski in Brussel.

Op 14 juni 1951 schrijft hij naar het Comité Vluchtelingen in Brussel.

Hij probeert begin juli 1951, als hij al weg is uit de Kolonie, ook een brief te bezorgen aan een zekere Boguslawski, maar volgens het reglement is het niet toegelaten te corresponderen met gewezen medekolonisten en dus wordt de brief teruggestuurd, zijn adres is dan Guimardstraat 7 in Brussel.

Het was (tot nu toe) niet te achterhalen hoe het verder met hem ging.

Bronnen:

- Landlopersdossiers in het Rijksarchief van Antwerpen.